

פניני תורה

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת ויקהל - פרה

כניסת השבת : 5:30

צאת השבת: 6:31

רבינו תם: 7:07

כב' אדר תשפ"ה

פרשת השבוע: ויקהל - פרה הפטרה: בן אדם (יחזקאל לו)

נערך בס"ד ובזכות הרבים ע"י הרב משה דייך נ"י

מאמר בפרשה

בפרשת ויקהל התורה מפרטת את עבודת הכלים שנעשו ע"י בצלאל וחכמי הלב. אחד הדברים המיוחדים היה הברית התיכון שהיה מחבר את כל המשכן. ובגמ' שבת (צח ע"ב) אמרו על הפסוק "והברית התיכון בתוך הקרשים". תנא: בנס היה עומד. ע"כ. ופירש רש"י שאחר שהקרשים כולן נתונים באדנים לצפון למערב ולדרום היה נותנו, ומברית לשלשת הרוחות, ואין לך אומן יכול לעשות כן, ובנס היה נכפף מאליו. ע"כ. ומעתה יש להבין מדוע התורה מיחסת את עשיית הברית התיכון לבצלאל, כמו"ש "ויעש את הברית התיכון לברית בתוך הקרשים מן הקצה אל הקצה" והרי זה היה מעשה נס שהרי נכפף מאליו.

בספר 'לב שלום' מוסיף להעיר עוד הערה דהנה חז"ל (מנחות פו ע"ב) דרשו על הפסוק "מחוץ לפרוכת אשר על העדות יערוך אותו אהרן" עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, וזה היה 'בנר המערבי' שנותנין בה שמן כמידת הנרות האחרות, והיה דולק מערב עד ערב. וגם דבר זה צריך ביאור למה תפסו את הנס שהיה ב'נר המערבי' כראיה והוכחה שהשכינה שורה בישראל, והרי בכל יום היו נעשים ניסים רבים בבית המקדש, ולמה ניסים אלו לא היה בהם להוכיח שהשכינה שורה בישראל. עוד יש לדייק למה חז"ל אמרו בנוסח זה 'שהשכינה שורה בישראל' ולכאורה היה יותר מדויק לומר עדות 'שהשכינה שורה במקדש'.

ומבאר הגאון ר' שלום שבדרון זצ"ל באמת עשרה ניסים נעשו במקדש, אך ניסים אלו שמוזכרים במשנה אינם תלויים במעשה האדם, כי לא מחמת מעשה האדם נעשה הנס, אלא כך רצון ה' היה שיהיו ניסים אלו, ולכך בשאר הניסים יש ראיה רק 'שהשכינה שורה במקדש' אבל עדיין אין הוכחה 'שהשכינה שורה בישראל'. אבל בנר מערבי שם נמשך הנס מכח מעשה האדם שהכהן הדליק את המנורה, ומכח הדלקתו נמשך הנס שידלק הנר מערב עד ערב, וזוהי ראיה 'שהשכינה שורה בישראל' שנמשכת הנהגה ניסית במעשי ידיו של הכהן המדליק את המנורה.

נמצא אם כן שכיון שהנס נמשך ממעשי האדם, היה צורך בכוונה טהורה ומחשבה נכונה בשעת עשיית המעשה ואם היתה מחשבה פגומה בעת ההדלקה לא היה חל נס. ובזה יתבאר ענין נוסף מדוע ארבעים שנה קודם החורבן כבר כבה נר המערבי, כמבואר בגמ' (יומא לט ע"ב) ולמה דוקא נס זה של נר המערבי נתבטל, אלא להודיע לכל באי עולם שמעשי ידיהם של ישראל כבר אינם במחשבה ראויה ולפיכך אין ראויים שיחול עליהם נס זה שתמשך הדלקת 'נר מערבי' יותר משאר כל הנרות.

ומעתה נבין גם כאן בפרשה מדוע הכתוב מיחס את עשיית הברית התיכון לבצלאל, מפני שבצלאל עשה את הברית בכוונה רצויה ובמחשבה טהורה וקידש את הברית שיוכל לחול עליו הנס שיברית את הקרשים מן הקצה אל הקצה. ובזה יתבאר גם מה שנאמר "ויצאו ויברכו את העם" ופירש"י אמרו "יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם" כלומר מעשי ידיכם יעלו לרצון לפני ה' כדי שתשרה שכינה במעשי ידיכם ויתקיימו אותם הנסים התלויים במעשי ידיכם.

כמה גדול כוחה של התפילה והחסד

ספור מזמן השואה כפי שספרו בעל המעשה לנכדיו והובא לפרסום ע"י הנכדים לעלוי נשמת הסבא ר' נפתלי בן ר' יעקב צבי ז"ל תנצב"ה. [שנפטרו לאחר אריכות ימים ושנים בשנת תשפ"ב] אני מביא את המעשה כמו שסבבי ה'ה מספר לנו: כשהייתי בן עשר שנים פרצה מלחמת העולם השנייה, הפרידו אותי מההורים שלי, מארבעת אחי ומשתי אחיותי. לפני שנפרדתי מאבי, הוא אמר לי: "נפתלי, תזכר את הקב"ה, הוא יכול להציל אותך בכל מקום ובכל מצב. תזכר תמיד את הפסוק: "גם כי אלה בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי". דקות ספורות לאחר מכן לקחו אותי מהיידים של אבי ומיד התחלתי להשתמש בכל התפילה, התפללתי לה' בבקיות שאני רוצה לחיות. העלו אותי עם עוד יהודים רבים על קרון של בקר. הייתי ילד יחיד בקרון, והייתה שם צפיפות נוראה, בקשתי מה' שיהיה לי רוח ושללא ימחצו אותי, ואכן לפתע אחד שעמד לידי מתח את רגלו ואדם נוסף מהצד השני מתח את ידו, באופן קזה שנוצר לי מרוח טוב. הודתי לה' והמשכתי לבקש מה' שיסיף לעזור לי.

ללכת ימינה לחיים ואלו המבגרים והילדים הורו להם ללכת שמאלה אל קצם. הבנתי טוב שעל פי דרך הטבע אני צריך להגיע לצד שמאל... התחלתי לבכות לה' בדמעות שליש שיתן לי את החיים במתנה. כשהגיע התור שלי, הנאצי החליט שהוא רוצה לעשן סיגריה. הדבר הזה חזק אותי לראות שהקב"ה שומע לתפילתי ונותן לי רוח להתפלל אליו עוד.

המשכתי להתפלל לה' שיציל אותי ושלח אותי לצד שמאל. לפתע, תוך כדי שהנאצי הולך הלוך ושוב ומעשן את הסיגרטה, הוא החליק על בוך שהיה שם. הוא קבל מכה בראש, אך היה נפר שלא זה מה שהפריע לו, הדבר שהפריע לו יותר היה ההשפלה שהוא החליק מול היהודים ובפרט שעקשו הבגדים שלו היו מלכלכים ומאוסים.

הוא התחיל לקלל בכעס גדול ונכנס לחדרו כדי לנקות את בגדיו. באותו רגע לא היה שם שום נאצי שמשגיח עלינו ואז רץ לכוונו אחד מתושבי המקום ואמר לי: 'ילד, אני רוצה להציל את החיים שלך, בא אתי! בהתחלה פחדתי לברח מהמקום שלא אתפס על זה ויהרגו אותי, אבל מייד אחר כך חשבתי שאם אשאר כאן, הרי אין סכוי על פי טבע שאחיה, ואלו אם אלה עם האדם הזה יש צד שינצלו חיי. הלכתי איתו בזריזות והוא הכניס אותי לצריף של קש למאכל בהמה ואמר לי שאמתין לו כאן בשקט עד שהוא יבוא.

השעות הללו שמעתי את צעקתם ונאקתם של היהודים המעונים, בכיתי יחד אתם ובקשתי מה' שיציל אותי ואותם. הבטחתי לה' שאם הוא יציל אותי אני אהיה יהודי ירא שמים ונאמן אליו. בשעת הערב המאחרת דלת הצריף נפתחה ובה נעמד אותו אדם. הוא היה לבוש בלבוש של הנאצים ומיד הוא הרגיע אותי ואמר לי: אל תפחד! הלבוש הזה הוא רק תחפשת. כעת הוא בקש לספר לי את דבריו וכך ספר:

גלו שאמא שלי יהודיה, אבל ברור לי שהם עוד יגלו את זה, לכן אני יודע שבלי ספק הם הולכים להרג אותי, ומכיון שאני יודע שלפי תורת ישראל אני נחשב ליהודי מפני שאמא שלי יהודיה - אני חושש מאד מה יהיה דיני בשמים כשבאור העולם יראה שכל חיי חיייתי כמו גוי, לכן הבטחתי לבאור העולם שאני יציל יהודי אחד מידי הנאצים שהוא יעשה את רצונו וזו תהיה הזכות שלי.

בדאי שכן, וספרתי לו שהתפללתי הרבה לה' שיציל אותי והבטחתי לה' שאני אהיה יהודי ירא שמים. 'אם כן', אמר אלכס, 'עלה לעגלה שלי ואני אקח אותך לאגניה שאיתה תגיע לאמריקה'. אלכס הביא איתו סוס ועגלה שדומה לשל הנאצים כדי שלא יבחינו בנו ובמהירות עליתי לעגלה. הייתי מסתיר שם ובעגלה הוא הכין לי לחם וירקות לאכילה ומים לשתיה, אכלתי והודיתי לה' מאד ולאחר מכן הודיתי גם לו, וכך הוא הסיע אותי במשך כל שעות הלילה עד שהגענו לאגניה.

שם אלכס בקש להפרד ממני, הוא נתן לי כסף לדרך ואמר לי: נפתלי, תהיה יהודי קשר כדי שיהיה לי זכויות בשמים. ואז אמרתי לו: אלכס, ומה אתך, להיכן אתה הולך? אלכס השיב: אני חוזר לביתי, יש לי אשה וילדים. אבל אתה הולך לההרג, בשביל מה אתה חוזר? אני לא יכול להשאיר את אשתי והילדים לבדם! אשתך גם היא יהודיה? שאלתי. לא. לצערי היא גויה. השיב אלכס. נו, אז בא נסע שנינו לארצה"ב, תציל את החיים שלך וגם תתנתק מהגויה. אמרתי לו. אלכס חשב, ואמר: לא חשבתי על צעד אמיץ כזה, הרי יש לי כאן גם דירה והרבה כסף.

אמרתי לו: אבל אם אתה הולך לההרג, מה שנה לך כל זה, בא ותציל את חייך. אלכס אמר: אתה מדבר דברים חכמים! הוא הלך הלוך ושוב וחשב על זה בסערת רגשות עד שהחליט ואמר: אני עולה אתך לאגניה. בחסדי ה', לאחר דרך ארצה הגענו לאמריקה. שם אלכס הפקיד אותי בידי רבני הקהלה ונפרד ממני לשלום. רבני הקהלה דאגו לי למשפחה שתגדל אותי והכניסו אותי לתלמוד תורה.

שדוך. יום אחד באותה שנה הציעו לי שדוך ממשפחה של בעלי תשובה. לאחר קשרי השדוכין ראינו שהכל מתאים ואבא של המדבבר רצה לפגוש אותי. כשנפגשנו הוא אמר ששמו אליעזר ושאל לשמי, אמרתי שקוראים לי נפתלי וספרתי לו שנצלתי מהשוואה על ידי אדם בשם אלכס. כשהוא שמע את דברי, הוא קפץ בהתפעלות ואמר: זה אתה נפתלי?! לא הבנתי מה ההתפעלות שלו, אמרתי: כן, מהיכן אתה מכיר אותי. התברר שהוא זה אלכס לשעבר! הוא ספר לי שאחרי שהוא הפקיד אותי בידי רבני הקהלה, הוא נסע לעיר אחרת באמריקה ולמד תורה מפי אחד מגדולי החסידות שהיו שם ועשה תשובה שלמה והחליף את שמו לאליעזר על שם שהקב"ה עזר לו להנצל מלההרג וכן על שם שהקב"ה עזר לו להציל אותי מלההרג, וזכה להנשא לאשה כשרה והשדוך שלי היא בתו הבכורה. ההתרגשות הייתה גדולה מאד שזכיתי להיות חתן בביתו של מי שהציל את חיי.

ופעם שניה בליל הסדר, ואנחנו הנכדים וגם סבתא שתחיה היינו מתענגים לשמע את הספור הזה בכל פעם מחדש, וכשהיה מסים לספר את הספור, היה אומר: תראו כמה גדול כח התפלה, שלא התנאשתי אלא התפללתי ואלו היו התוצאות, וגם תראו כמה גדול כח מדת החסד, שכאשר חמי ר' אליעזר עשה אתי חסד, הוא הועיל בזה גם לעצמו, לחיי הרוחניים והגשמיים. (מעלון מתיקות השבת הובא בפניני עין חמד)

פניני הלכה בפרשה

ידועה ההלכה שזריזין מקדימין למצוות. וזה נלמד מאברהם שנאמר בו 'וישכם אברהם בבוקר'. ומאידך ישנה חשיבות לקיים את המצוה בהידור. וזה נלמד מהדרשה על הפסוק 'זה קלי ואנהו'. נחלקו הפוסקים איך הדין במקום שיש לפני האדם אפשרות לקיים כעת את המצוה, אך בלא הידור. אבל אם ימתין לזמן מאוחר יוכל

לקיימה בהידור. מה עדיף לעשות, האם לקיים דין 'זריזין' אע"פ שהמצוה תתקיים בלי ההידור. או עדיף להמתין ולהפסיד את הדין 'זריזין' בכדי לקיים את דין ההידור.

בספר 'כתב סופר' על התורה כותב שיש להוכיח מענין הנשיאים שיש עדיפות לקיים את דין הזריזין, מאשר לקיים מצוה מהודרת. ומסביר שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל "אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה". ולכן רצו הנשיאים להמתין מלהביא תרומתם, עד שיביאו כל ישראל, ומה שיחסר הם ישלימו, וכמו שכתב רש"י בשם המדרש. והיינו מפני שהם חשבו שעדיף להמתין כדי לקיים את המצוה בהידור יותר גדול, מאשר להזדרז, להביא מהראשונים. אך כיון שראינו שנחסרה אות י' משמם כמו"ש בפסוק "וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם..". וכתב רש"י בשם המדרש: ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאם כתיב. ע"כ. אם כן מוכח מכאן שמצות זריזין עדיפא וכמו"ש המשנה למלך (בהל' מגילה פרק א) שבמצוה אחת שיש ספק אם יקיימנה היום או למחר, ובקיום יום אחד סגי, פשיטא דאמרינן ליה שיקיימנה היום ולא יניחנה עד למחר. ובזה יישב שם המגיה את דברי הרדב"ז בתשובה סי' י"ג שכתב על מי שנתן לו השר רשות לצאת מבית הסוהר יום אחד לשנה דוקא כדי להתפלל שראוי הוא שלא להחמיץ המצוה. יעו"ש.

פרפראות בפרשה

לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ.. בַּיּוֹם הַשִּׁבְעִי:

הנזקים שנגרמים מחילול שבת: הגאון חיד"א מביא בשם קדמונים לבאר הנה אמרו בגמ' שבת פרק (כל כתבי) 'אין הדליקה מצויה אלא בבית שמחללין בה שבת' ולפי זה יתפרש הפסוק כך אל תגרמו 'להבעיר' אש בכל מושבותיכם' שזה יעשה אם תחללו את השבת. ובאופן נוסף מביא את דברי הזוהר שכותב שהרשעים בגיהנם ביום שבת נחים, חוץ מאותם אנשים שהיו מחללים שבתות. שעליהם אומר הכתוב 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי.. ואשם לא תכבה..'. וזה שנרמז כאן בפסוק לא תהיו סיבה בחילול שבת להבעיר אש במושבותיכם בקבר. (חומת אנוך)

הגאון ר' חיים פלאג' מביא בשם הבעל שם טוב ביאור על המשנה במסכת שבת (פ"ג דמ"ד ע"א) מטלטלין נר חדש אבל לא ישן, ר' שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת. וביאר הבעש"ט הקדוש הנה ידוע שהנשמה של האדם נקראת 'נר' כמו"ש "נר ה' נשמת אדם" וזהו כוונת המשנה בדרך רמז 'מטלטלין נר חדש' הכוונה 'נשמה חדשה' מעלין אותה מגהינם לגן עדן, כמבואר בזוהר (ח"ב ע"ב ע"א קלו) שהנשמות של הצדיקים שבימות החול מתלבנות להטהר, בשבת הם עולות לגן עדן. וממשיכה המשנה 'אבל לא ישן' כלומר נשמה של אדם שכבר חטא בגלגולים אחרים וצריך לתקן אשר עיות, לא יוצאת ממקומה. אבל ר' שמעון אומר 'כל הנרות מטלטלין בשבת' שמוציאין את כל הרשעים מגהינם בשבת, 'חוץ מן הנר הדולק בשבת' הכוונה נשמה של חוטא שחילל את השבת והדליקה בשבת, אז אפילו בשבת אין לה מנוחה בגהינם. כמו"ש שם בזוהר (ע"ב קנא) אבל אש הגיהנם לא שוככת מעל אלה שלא שמרו שבת לעולמים, וכל רשעי הגיהנם שואלים עליהם: מה שונים אלה שאין להם מנוחה מכל הרשעים של כאן?! ואותם בעלי הדין משיבים להם: אלה הם הרשעים שכפרו בקדוש ברוך הוא ועברו על כל התורה. משום שלא שמרו שבת שם, לכן אין להם מנוחה לעולמים. (נפש חיים)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר...

נדבת המשכן רק מבני ישראל: בזוהר (ח"ב קצ"ה) מובא דבר פלא דהנה פרשת נדבת המשכן כתובה בתורה פעמיים בפרשת תרומה וכאן בפרשת ויקהל, וכל מה שכתוב בפרשת תרומה כתוב גם בפרשת ויקהל, ואומר הזה"ק דבפרשת תרומה כתיב "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" והכוונה 'מאת כל איש' פירושו מכל מי שרוצה לנדב כולל גם מהערב רב, וכיוון שמשנה רבינו לקח לנדבת המשכן גם מהערב רב על כן לא היה יכול להיות במשכן השראת השכינה, וממילא נעשה חטא העגל. על כן אמר הקב"ה למשה בבקשה ממך תפריד את בני ישראל מהערב רב, עשה לבני ישראל קהלה נפרדת. וזהו 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל' שמשנה רבינו הקהיל את בני ישראל והפרידם מהערב רב ואז אמר להם 'קחו מאתכם תרומה לה' רק מאתכם אקח תרומה לה' ולא מהערב רב.

'החתם סופר' אומר שהסיבה שבית המקדש הראשון נחרב, כי הגויים עזרו בבנייתו, דחירם מלך צור שלח עצים לשלמה המלך. וכן בית המקדש השני נחרב שכל בנייתו נעשה בעזרת גוים עבדי כורש. אולם בית המקדש השלישי יהיה קיים לעד מפני שהוא יבנה ע"י הקב"ה כמו"ש ברש"י סוכה מ"א (ד"ה אי נמי) ובתוס' שבועות ט"ו (ד"ה אין). וזוהי הסיבה שבמעשה ידיו של משה רבינו לא שלטה רמה ותולעה, וכדרשת חז"ל 'עצי שטים עומדים' עומדים לעד ולעולמי עולמים, כי זה נעשה ע"י משה רבינו

ע"ה בטהרה, וכן בכל מלאכת המשכן באם היה שם פרוטה אתת של אונאה או גזל לא היה יכול להיות שם השראת השכינה, ואכן את המשכן בנו משה ובצלאל כדכתיב 'וימלא אותו רות אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה' שזה נבנה ע"י קדושה, וקדושה היא דבר נצחי. (ממענות הלוי) **וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים..**

מצינו כמה ביאורים על המילים "על הנשים". פירוש א- "עם הנשים". לפי שאין מקבלים מן הנשים אלא דבר מועט, לכך באו האנשים שלהן להסכים בנדבה, כדי שיקבלו הגבאין מהן. (רש"י, אבן עזרא, ספורנו). בהקשר לזה מסופר על הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שפעם קיבל בדואר סכום כסף הגון מאשה ששלחה לו תרומה מחו"ל. מיד כשנתברר לו שהשולחת היא אשה הפך את הכתובות הדביק בול ונתן את המכתב בחזרה לדוור והוסיף מכתב קטן בו ציין את דברי השו"ע ביו"ד (סי' רמ"ח ס"ד) שאסור לאשה לתת תרומה מרובה ללא רשות בעלה. בינתיים בחוץ לארץ עוד בטרם יגיע מכתבו של הרב נודע לבעלה של האשה על דבר התרומה ששלחה והדבר עורר את זעמו על הרב שהסכים לקחת את הכסף. עודנו כועס על אשתו והנה הדוור הביא את המכתב כשהוא מוסב בחזרה לכתובתו ע"י הרב ובתוכו דברי השו"ע הנ"ל. הבעל הסמיק מבושה והבין שחשד בכשרים וכדי לכפר על חשדו הכפיל את הסכום ושלח אישית מכתב לרב בתוספת דברי התנצלות.

פירוש נוסף: "על הנשים" אחרי הנשים. לפי שהנשים קדמו ובאו לפני הגברים לתת את התרומה, וכאשר באו הגברים מצאו שם את הנשים שהקדימו אותם. (הרמב"ן, רבינו בחיי, אלשיך).

כוחו של בעל תשובה: ביאור שאמר החידושי הרי"מ זי"ע 'על הנשים' הכוונה למעלה מהנשים. בא לרמז על מעלת בעלי תשובה, שהנה אמרו חז"ל (ברכות לד) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד. וזה שאמר הכתוב האנשים שחטאו בזהב העגל באו בכוח חזק יותר על הנשים שלא חטאו. לרמז מעלת בעלי תשובה שאנשים שחטאו נתעלו על הנשים שלא חטאו. (ליקוטי הרי"מ)

ולמדנו מדבריו חידוש שגם בבנין המשכן שהוא יסוד נדבת הלב והרצון של בני ישראל והיה מקום לומר שכשנמנדים לדבר נשגב כזה תהא מעלה דייקא לצדיקים שלא חטאו כלל יותר מבעלי תשובה. אבל מדברי החידושי הרי"מ למדנו להיפך שדווקא ע"י השפלות רוח של הבעלי תשובה והיכולת שניתן לו לתקן מזה דייקא נבנה משכן עולם. (בנאות דשא)

וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לָבֶן אֶתְנָה בְּזִכְרָמָה טָווּ אֶת הָעֵינִים:

תשוקת הנשים: בספר 'אמרי חן' כותב: שבאה התורה ללמדנו מה גדולה היתה חיבתן ותשוקתן לעשות למלאכת המשכן עד שלא היו יכולות להתאפק בסבלנות ולהמתין שיגזזו את הצמר אלא מיהרו לטוות את הצמר בעודו מחובר על העיזים ובזה מובנת סמיכות הפסוק הבא "והנשיאם הביאו" שפירש רש"י שהנשיאם התעצלו בנדבת המשכן ולכן חסרה אות יו"ד משמם אבל אצל הנשים היה להיפך.

והגר"י זילברשטיין הוסיף שהתורה מלמדנו את זה כי כידוע שהתורה חוזרת שוב ושוב על מעשי המשכן בשביל ללמדנו איך בונים את המשכן הפרטי של כל בית יהודי, ואיך בונים את המשכן של כל לב יהודי בתוכו. והתורה באה להורות לנו שהנשים לא המתינו לטוות את הצמר לאחר גזיזה, אלא מיד כבר התחילו בטוויה. כך היא גם חכמת הנשים בתוך משכן ביתן פנימה לחנך הילדים הרכים מאד בעוד שהאבות עדיין אינם מלמדים אותם תורה מחמת קטנותן, כבר 'הנשים טוות על העיזים' ושרות להם שירי קדש וערגה לתורת ה' ומחדירות בהן מגיל ינקות ממש אהבת ה' ויראתו.

סיפר נכדו של רבי אריה לוי זצ"ל מעשה ששמע מסבו הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. היה זה יום חורף גשום וקר והנה נודע לו שאשתו הצדקת הסבתא צפורה חנה ז"ל ביקרה בתלמוד תורה 'עץ חיים' שם שימש הסבא כמשגיח רוחני ונפגשה לשיחה עם המלמד של בנה הרה"צ רבי שמחה שלמה זצ"ל. וזה היה לו לפלא גדול כי זה מספר ימים שהיתה חולה ולא יצאה מפתח הבית. מה התברר שלילה לפני כן סיפר לה בעלה רבי אריה שילד יתום בכיתה של שמחה שלמה התחצף כנגד המלמד. המלמד סטר על לחייו, הילד בכה ולא את מחאה יצאו כל הילדים מהכיתה. גם שמחה שלמה פחד להשאר לבד בכיתה וגם הוא יצא. המלמד סיפר למשגיח רבי אריה את המעשה וסיפר לו שגם בנו יצא. בלילה סיפר זאת רבי אריה לאשתו, והיא לא הצליחה להרדם כל הלילה, ובכתה בסתר ליבה אם בני לא התנהגו כראוי סימן ששגיתי בחינוכו. מיד בבוקר יצאה ממיטת חוליה כדי לברר עם המלמד היכן שגתה בחינוך בנה. למחרת נפגש המלמד עם רבי אריה וסיפר לו ששתי אמהות הגיעו לאחר מעשה לכיתה. אמו של הילד החצוף שהמריד את כל הכיתה נגדו, ואשתך אמו של שמחה שלמה. ובעוד האמא של החצוף צעקה עליו ואיימה שאם ינזוף שוב בבנה היא תתלונן עליו ותעשה לו צרות, אבל אשתך עודדה אותי והצטערה על שמקרה שאירע. המשיך רבי אריה לספר לימים גדלו הנערים בני שיחי גדל לתפארת והינו תלמיד חכם גדול וירא שמיים. ואילו הילד ההוא סר מדרך התורה והינו שחקן ידוע.. (ווי העמודים)